

PRACUJÚCA CHUDOBA NA SLOVENSKU WORKING POVERTY IN SLOVAKIA

Dominika LISÁ

Abstrakt:

Na prvý pohľad sa môže zdať, že termín pracujúca chudoba je protikladné spojenie, nakoľko nikto, kto má stabilnú prácu by nemal byť chudobný. Príčinou chudoby pracujúcich sú podľa ILO (International Labour Organization) nízke príjmy a nedostatočné pracovné podmienky. Naopak, v prípade nezamestnaných môže byť chudoba spôsobená nedostatkom pracovných príležitostí a nedostatočnou sociálnou ochranou. Článok sa zaoberá definovaním pracujúcej chudoby a jej výskytom v našich podmienkach. Informácie o miere pracujúcej chudoby na Slovensku, boli zisťované zo štatistického ukazovateľov EU SILC.

Kľúčové slová: CHUDOBA. PRACUJÚCA CHUDOBA. PRACOVNÉ PODMIENKY. SOCIÁLNA OCHRANA.

Abstract

At first sight, it might seem that the term working poverty is the opposite, because no one with a stable job should be not poor. According to ILO, in the case of employed persons living in poverty, also known as the working poor, it is likely that low earnings, and more generally, inadequate working conditions, are to blame. Conversely, in the case of the unemployed or persons outside the labour force who are poor, poverty may be driven by a lack of employment opportunities and insufficient social protection. Information about the level of working poverty in Slovakia was obtained from EU SILC statistical indicators.

Key words: POVERTY. WORKING POVERTY. WORKING CONDITIONS. SOCIAL PROTECTION.

ÚVOD

Po mnohé roky sa chudoba považovala za akúsi “stigmú” neaktívnych osôb, zo zásadným predpokladom, že je to výsledok ich lenivosti a neschopnosti. Nezamestnanosť bola spravidla jediný faktor, ktorý bol použitý na vysvetlenie chudoby (Peña-Casas, Latta 2004). Výraz chudoba zamestnaných sa začal opakovane používať najmä v americkom prostredí a to kvôli veľkým sociálnym nerovnostiam, ktoré v tomto prostredí pretrvávali. Chudobné domácnosti sa v USA sledujú a študujú od 60. rokov 20. storočia. Naopak v Európe boli až do 90-tych rokov problémy pracujúcej chudoby mimo legislatívneho záujmu nakoľko prevládalo presvedčenie, že nič také ako chudoba pracujúcich neexistuje. K zvýšeniu záujmu o túto problematiku u nás došlo až koncom 90. rokov 20. st.

ILO definuje pracujúcu chudobu ako podiel zamestnanej populácie žijúcej v chudobe napriek tomu, že členovia rodiny sú zamestnaní, avšak ich príjmy zo zamestnania nie sú dostatočné na to, aby ich vymanili z chudoby a zabezpečili im dôstojné podmienky na život. Podľa údajov ILO v roku 2018 zo všetkých zamestnaných osôb na svete sa

v chudobe nenachádzalo 79%, avšak, 13% bolo stredne chudobných a 8% žilo v extrémnej chudobe. Z údajov teda vyplýva, že nestačí mať zamestnanie na to, aby sa predišlo chudobe (ILOSTAT, 2019).

Pracujúci chudobní sa stali synonymom málo platených pracovníkov. Námešní (2011) uvádza, že k chudobe zamestnaných sa môže pristupovať z hľadiska dvoch samostatných, ale vzájomne sa dopĺňajúcich uhlov:

1. pracujúci, ktorí sú chudobní, ale takisto
2. chudobní ľudia, ktorí sú pracujúci

Prvý prístup sa zameriava hlavne na individuálnu situáciu pracovníka, podmienenú malou mzdou a inými činnosťami alebo osobnými vlastnosťami. V takomto prípade, pracujúcich chudobných môžeme považovať hlavne ako produkt ekonomického prostredia, nízkej mzdy, nízkej produktivity a neustále vzrastajúcich požiadaviek na schopnosti zamestnancov. Druhý prístup rozširuje pôsobnosť na viac rozmerov zahŕňajúcich charakteristiku chudoby, sociálnej exklúzie a najmä domácnosti. Tento prístup nazerá na pracujúcich chudobných ako na komplex vzťahov zo sociálneho a ekonomického hľadiska, ktoré zahŕňa vylúčenie na trhu práce, nízku kvalitu práce, nízku sociálnu ochranu, chudobu a sociálnu exklúziu.

Podľa Strengmanna-Kuhna (In: Námešný, 2011) existujú dva spôsoby ako sa z pracujúcich môžu stať chudobní. Prvý z nich je ten, keď pracujúci dostáva nedostatočnú mzdu. V tomto prípade dôvod chudoby predstavujú nízke mzdy. Avšak chudobe sa môže vyhnúť, ak majú príjem ostatní členovia domácnosti, no nie z príjmov, ktoré predstavujú napr. verejné transfery. Druhá cesta stať sa klasifikovaným ako pracujúci chudobný je, keď sám má dostatočný príjem, ale spadne pod hranicu chudoby z dôvodu kontextu domácnosti. V tomto prípade štruktúra domácnosti môže vysvetľovať výskyt chudoby (napr. zarába iba jeden člen domácnosti a pod hranicu chudoby klesne tým, že ostatní členovia rodiny nemajú príjem).

Sirovátka a Mareš (2006) nazývajú pracujúcich chudobných príjmovovo znevýhodnenými a delia ich do troch skupín. Časť z nich si udržuje menej kvalitné, ale stabilné zamestnanie. Istota zamestnania a pracovného príjmu je pre nich bez ohľadu na jeho výšku dôležitou možnosťou ovplyvňovať vlastný život a udržiavať si životný štýl a šance dostupné pre väčšinu spoločnosti. Iná časť strieda menej stabilné zamestnanie s krátkodobou nezamestnanosťou v snahe dopracovať sa postupne k stabilnejšiemu a výhodnejšiemu zamestnaniu. Poslednou skupinou sú tí, ktorí bývajú dlhodobo nezamestnaní. Väčšinou nechcú riskovať stratu sociálnych dávok a neistotu spojenú s ich znovuzískavaním.

METODOLÓGIA

Na to aby sme zistili informácie o miere pracujúcej chudoby na Slovensku, sme využili vybrané indikátory chudoby zo štatistického zisťovania EU SILC, ktorý na základe 21 primárnych a sekundárnych indikátorov zisťuje mieru chudoby a sociálneho vylúčenia a vytvára databázu údajov o príjmoch, úrovni a štruktúre chudoby a sociálnom vylúčení na Slovensku, ako aj v iných krajinách EÚ, čo umožňuje vzájomnú komparáciu krajín EÚ. Vzhľadom na zameranie nášho príspevku sa zameriame iba na tie indikátory, ktoré buď priamo alebo nepriamo zachytávajú chudobu z pohľadu pracujúcich na Slovensku.

V nasledujúcej tabuľke sú popísané jednotlivé indikátory, ktoré buď priamo alebo nepriamo zachytávajú chudobu a ktoré budeme v nasledujúcej časti používať na analýzu chudoby pracujúcich na Slovensku. Medzi indikátory, ktoré priamo

zachytávajú skupinu pracujúcich, ktorí sa nachádzajú v riziku chudoby sú: miera rizika chudoby a miera rizika chudoby pracujúcich. Medzi nepriame ukazovatele zaradujeme Gini koeficient.

Tabuľka č. 1: Vybrané indikátory chudoby EU SILC zachytávajúce chudobu pracujúcich

Indikátor	Definícia indikátoru
Miera rizika chudoby	Miera rizika chudoby predstavuje podiel osôb (v percentách) v celkovej populácii, ktorých ekvivalentný disponibilný príjem sa nachádza pod hranicou rizika chudoby. Ovplyvňuje ju množstvo indikátorov, medzi nimi sú: 1. riziko chudoby podľa typu domácnosti, 2. podľa statusu ekonomickej aktivity, 3. podľa pracovnej intenzity domácnosti. 4. regionálne hľadisko 5. vek a pohlavie
Gini koeficient	Vyjadruje mieru nerovnosti rozdelenia príjmov. Môže nadobúdať hodnoty od 0 do 1 resp. v percentuálnom vyjadrení od 0 % do 100 %. Ak by v spoločnosti existovala absolútna rovnosť v príjmoch, Gini koeficient by nadobúdal hodnotu 0 %. Naopak, ak by všetky príjmy v spoločnosti patrili len jednej osobe, tak Gini koeficient by mal hodnotu 100 %. Čím je Gini koeficient vyšší, tým je väčšia príjmová nerovnosť v spoločnosti.
Riziko chudoby pracujúcich	Osoby, ktoré sú vnímané ako zamestnané podľa klasifikácie ekonomickej aktivity a ktorí sa nachádzajú v riziku chudoby

Zdroj: Vlastné spracovanie

Hranica rizika chudoby je stanovená na 60% mediánu národného ekvivalentného disponibilného príjmu. V roku 2018 sa v tejto hranici nachádzalo 655 453 osôb, pričom najviac ich bolo v Prešovskom kraji (149 381) a Košickom kraji (124 572), naopak najmenej v Bratislavskom kraji (27 561). V roku 2017 sa na hranici chudoby nachádzalo 649 619 osôb, pričom najviac sa nachádzalo opäť v Prešovskom (143 979) a v Košickom kraji (119 909) a najmenej v Bratislavskom kraji (28 413). V roku 2016 to bolo 668 441 osôb, najviac v Prešovskom (147 953) a Košickom kraji (106 582), najmenej opäť v Bratislavskom kraji (33 245). V roku 2015 sa na hranici chudoby ocitlo 642 872, pričom najväčšie zastúpenie bolo v Prešovskom (129 919) a Banskobystrickom kraji (103 754), najmenej v Bratislavskom kraji (44 007).

Tabuľka č. 2: Počet osôb na hranici rizika chudoby

Rok	Počet osôb na hranica rizika chudoby (60%)	Kraj s najvyšším počtom osôb na hranici rizika chudoby
2018	655 453	Prešovský kraj, Košický kraj
2017	649 619	Prešovský kraj, Košický kraj
2016	668 441	Prešovský kraj, Košický kraj
2015	642 872	Prešovský kraj, Banskobystrický kraj

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

V sledovanom období (2015-2018) bola najvyššia miera rizika chudoby zaznamenaná v Prešovskom Košickom a Banskobystrickom kraji, najmenej ohrozeným krajom zostáva Bratislavský kraj.

Regionálne rozdiely môžeme sledovať tiež v pracovných príjmoch na osobu v jednotlivých krajoch. Priemerné pracovné príjmy síce každým rokom zaznamenávajú nárast, avšak v Prešovskom kraji sú približne o 1,6x nižšie ako v Bratislavskom kraji.

Tabuľka č. 3: Pracovné príjmy na osobu v rokoch 2015-2018 (€)

Rok	Peňažný príjem zo zamestnania (priemer)	Najvyšší	Najnižší
2018	462	BA - 626	Prešov - 385
2017	446	BA - 638	Prešov - 358
2016	435	BA-630	Prešov - 357
2015	431	BA - 571	Prešov- 383

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

MIERA RIZIKA CHUDOBY

Niektorí pracujúci sú viac ohrození chudobou ako iní a preto je dôležité skúmať ich špecifické charakteristiky. Tie zahŕňajú osobnostné charakteristiky (pohlavie, vek, regionálne hľadisko), zloženie domácnosti (jednotlivec, domácnosť s nezaopatrenými deťmi alebo domácnosť bez detí, status ekonomickej aktivity) a zamestnanecké charakteristiky (miera pracovnej intenzity). Uvedené faktory budú predmetom našej analýzy v nasledujúcej časti príspevku.

Regionálne hľadisko

Už z predchádzajúcich údajov je možné usudzovať, že Slovensko je krajinou kde sa prejavujú hospodárske a sociálne rozdiely medzi regiónmi.

Tieto regionálne rozdiely medzi jednotlivými krajinami môžeme sledovať aj v miere rizika chudoby.

Tabuľka č. 4.: Miera rizika chudoby podľa jednotlivých krajov (%)

Rok	2015	2016	2017	2018
Kraj				
Bratislavský kraj	7,3	5,4	4,6	4,3
Trnavský kraj	7,9	9,0	9,8	7,9
Trenčiansky	8,7	7,8	7,7	6,6
Nitriansky	13,2	14,6	12,1	10,8
Žilinský kraj	13,4	14,1	13,7	12,9
Banskobystrický kraj	16,4	15,3	14,2	17,6
Prešovský kraj	16,4	18,6	18,1	18,4
Košický kraj	12,5	13,8	15,5	15,8

Zdroj :Vlastné spracovanie na základe údajov z EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Najvyššia miera rizika chudoby bola v sledovanom období (2015-2018) zaznamenaná v Banskobystrickom, Prešovskom kraji a Košickom kraji. Najmenej ohrozenými krajinami sú Bratislavský, Trnavský a Trenčiansky kraj.

Z hľadiska medziročného porovnania miera rizika chudoby má prevažne klesajúcu tendenciu, s výnimkou Prešovského a Košického kraja, kde mierne vzrástla. Najvyšší nárast miery rizika chudoby môžeme sledovať v Banskobystrickom kraji.

Vek a pohlavie

Ďalšími faktormi ktoré môžu výraznou mierou vplývať na mieru rizika chudoby sú vek a pohlavie.

Tabuľka č.5 : Miera rizika chudoby podľa pohlavia a vekových skupín (%)

		2015	2016	2017	2018
Muži a ženy spolu	0-17	20,1	20,8	19,9	20,5
	18-24	12,8	14,8	14,5	14,0
	25-49	11,9	12,5	11,8	11,3
	50-64	10,3	10,0	9,6	10,2
	65 +	5,6	5,7	6,9	6,4

Muži	0-17				
	18-24	12,0	11,2	12,6	12,9
	25-49	12,0	12,4	11,4	10,4
	50-64	11,6	11,5	10,9	11,0
	65+	3,4	4,3	4,9	5,2
Ženy	0-17				
	18-24	13,6	18,5	16,5	15,1
	25-49	11,9	12,6	12,3	12,1
	50-64	9,2	8,6	8,3	9,4
	65+	7,0	6,5	8,3	7,1

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov z EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Ako môžeme vidieť z tabuľky č.5 ohrozenie rizikom chudoby je vyššie u žien. Najvýraznejšie sa rozdiely prejavili vo vekovej kategórii 65 a viac roční. V tejto vekovej skupine sú ženy dvojnásobne častejšie vystavené riziku chudoby ako muži. Taktiež vo vekovej kategórii 50-64 roční sa u žien prejavila vyššia miera rizika chudoby.

Čo sa týka veku môžeme povedať, že deti sú vystavené vyššiemu riziku chudoby ako dospelé a staršie osoby. Do veľkej miery je chudoba dieťaťa odrazom príjmovej situácie rodiny, v ktorej dieťa žije. Osoby vo veku 0-17 rokov celkovo tvoria najzraniteľnejšiu vekovú skupinu. Ich miera rizika chudoby bola za sledované obdobie (2015-2018) najvyššia. Ďalšou skupinou sú mladí pracujúci, ktorí čelia vyššiemu riziku chudoby ako ich starší kolegovia vo veku 25 až 49 rokov a vo veku 50 až 64 rokov. Najčastejšie je to zdôvodňované tým, že absolventi a mladí ľudia začínajú pracovať za nízke mzdy, čo ich predurčuje k ohrozeniu chudobou. Túto skutočnosť môžeme pripísať tomu, že mladí ľudia majú nedostatočné skúsenosti a je potrebné ich zaškoliť. Vo všeobecnosti môžeme konštatovať, že s rastúcim vekom podiel osôb ohrozených rizikom chudoby postupne klesá.

Typ domácnosti

V kategórii domácnosti bez závislých detí sú najviac ohrozenou skupinou jednočlenné domácnosti pozostávajúce z osoby vo veku do 65 rokov. U jednočlenných domácností sú častejšie vystavení riziku chudoby muži ako ženy.

Ďalej zo zisťovania EU SILC poukazujeme na skutočnosť, že na mieru rizika chudoby významne vplyva počet členov domácnosti. Domácnosť jednotlivca je vo všeobecnosti z pohľadu disponibilných príjmov oveľa zraniteľnejším typom ako domácnosti, ktoré pozostávajú z vyššieho počtu dospelých členov. Z kategórie domácnosti so závislými deťmi sú z pohľadu miery rizika chudoby najviac ohrozenou skupinou domácnosti s dvoma dospelými a s trom a viac závislými deťmi. Domácnosti so závislými deťmi sú na Slovensku celkovo viac vystavené riziku chudoby ako domácnosti bez závislých detí, a to takmer dvojnásobne. Ďalšou rizikovou skupinou sú domácnosti jedného rodiča s aspoň jedným závislým dieťaťom, t. j. neúplné domácnosti. Môžeme konštatovať, že vyšší počet závislých detí v domácnosti a rovnako absencia ďalšieho dospelého člena v prípade neúplných domácností vedie k tomu, že sa tieto typy domácností častejšie dostávajú do rizika

chudoby. Šipikálová (2012) uvádza, že domácnosti s jedným pracujúcim a nezaopatrenými deťmi sú skoro 4-krát viac ohrozené rizikom chudoby ako domácnosti s dvoma a viac dospelými členmi. Vzhľadom na skutočnosť, že vo väčšine prípadoch je živiteľkou žena, je dôležitá zamestnanosť matiek ako stratégia vyvarovania detí vyrastania v chudobe. Je preto nevyhnutné, uľahčiť plnú participáciu na trhu práce osamelým rodičom, k čomu je potrebné zabezpečiť adekvátnu a dostupnú starostlivosť o deti. Spoločnosť si musí uvedomiť, že deti žijúce v domácnosti ohrozenou chudobou netrpia len nedostatkom zdrojov, ale majú aj obmedzené možnosti vzdelávania, čo sa následne v budúcnosti prejaví aj v ich uplatnení na trhu práce.

Tabuľka č.6: Miera rizika chudoby podľa typu domácnosti (%)

	2015	2016	2017	2018
Domácnosť bez detí	7,9	7,2	7,6	7,3
Domácnosť s deťmi	15,7	17,2	16,2	16,1
1 členná domácnosť muži	20,7	21,9	25,1	20,6
1 členná domácnosť ženy	12,0	12,2	14,5	15,4
1 členná domácnosť do 65 r.	21,2	22,7	25,8	23,0
1 členná domácnosť 65 +	9,4	9,0	11,9	12,4
2 dospelý bez detí (do 65 r)	9,0	8,1	7,2	9,5
2 dospelý bez detí (aspoň jeden 65 +)	4,5	2,5	4,0	3,6
Neúplné rodiny (najmenej 1 dieťa)	29,9	33,6	37,3	36,7
2 dospelí 1 závislé dieťa	9,2	10,5	9,8	11,4
2 dospelí 2 závislé deti	14,7	14,8	14,7	14,5

2 dospelí 3 a viac závislých detí	32,9	34,8	35,4	36,7
---	------	------	------	------

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Status ekonomickej aktivity

Významným faktorom v súvislosti s meraním príjmovej chudoby je postavenie jednotlivca na trhu práce. Osoby, ktoré sú bez zamestnania, predstavujú z tohto hľadiska skupinu najviac ohrozenú chudobou.

Tabuľka č.7: Miera rizika chudoby podľa ekonomickej aktivity a pohlavia (%)

		2015	2016	2017	2018
Muži a ženy spolu	Pracujúci	6,0	6,5	6,3	6,0
	nezamestnaní	45,5	47,6	49,2	51,0
	dôchodcovia	6,2	6,0	7,6	7,0
Muži	pracujúci	6,5	6,9	6,8	6,2
	nezamestnaní	48,5	49,8	53,2	54,9
	dôchodcovia	4,4	4,9	6,2	5,8
Ženy	pracujúci	5,5	6,0	5,8	5,8
	nezamestnaní	42,0	45,2	45,1	46,6
	dôchodcovia	7,3	6,8	8,6	7,8

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Z výsledkov zisťovania EU SILC vyplynulo, že podľa statusu ekonomickej aktivity sú nepracujúce osoby takmer 3-krát viac ohrozené rizikom chudoby ako pracujúci. Výsledky potvrdili, že aktívna účasť na trhu práce a sociálna ochrana formou poskytovania starobných dávok sú faktory, ktoré zohrávajú dôležitú úlohu v boji proti chudobe, pretože pomáhajú konkrétnym skupinám obyvateľstva neprepadnúť hlbšie pod hranicu rizika chudoby. Avšak výsledky tiež ukázali, že za sledované obdobie (2015-2018) sa napriek pracovnej aktivite v riziku chudoby každoročne nachádza približne 6% pracujúceho obyvateľstva. Rodové rozdiely sa prejavili vo všetkých kategóriách. U dôchodcov sú ženy častejšie vystavené riziku chudoby ako muži. Naopak, v kategórii nezamestnaní a pracujúci boli zasa riziku chudoby viac vystavení muži než ženy. To môže čiastočne súvisieť s tým, že muži často žijú so ženami, ktoré sú menej aktívne na trhu práce alebo so ženami disponujúcimi nižšími mzdami (Šipikálová, 2012).

Pracovná intenzita domácnosti

Ďalším dôležitým faktorom, ktorý zohráva významnú úlohu z hľadiska vyhnutia sa chudobe osôb je ich pracovná intenzita. Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity vyjadruje podiel osôb žijúcich v domácnosti s pracovnou intenzitou menej

než 20% k celkovej populácii. Predstavuje pomer medzi počtom mesiacov, ktoré všetci členovia domácnosti v pracovnom veku odpracovali počas príjmového obdobia a celkovým počtom mesiacov ktoré by mohli byť teoreticky odpracované (EU SILC, 2016). Rodiny s nízkou pracovnou intenzitou odrážajú situácie, kde je málo dospelých, ktorí sú zarábajúci alebo ktorí nepracujú dosť na to, aby zarobili adekvátny príjem pre všetkých členov rodiny. Nízka intenzita práce tak vedie ku chudobe pracujúcich (Šipikálová, 2012). Džambazovič (In: Rochovská, Námesný, 2011) uvádza, že je dôležitá snaha udržať tzv. dvojpríjmový model rodiny, ktorý znižuje riziko spadnutia do chudoby osôb žijúcich v takýchto domácnostiach.

Ako môžeme vidieť z tabuľky č. 8 miera nízkej pracovnej intenzity za sledované obdobie (2015-2018) má klesajúcu tendenciu. Avšak v členení podľa krajov sa v miere nízkej pracovnej intenzity výrazne prejavili regionálne rozdiely. Najvyšší podiel osôb, ktoré boli ohrozené nízkou pracovnou intenzitou, bol zaznamenaný v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji a Košickom kraji. Naopak menej ohrození nízkou pracovnou intenzitou boli obyvatelia Trnavského, Trenčianskeho a Žilinského kraja, pričom miera nízkej pracovnej intenzity mala najnižšiu úroveň v prípade Bratislavského kraja.

Tabuľka č.8: Miera veľmi nízkej pracovnej intenzity (%)

rok	Miera nízkej pracovnej intenzity	Kraj s najvyššou mierou nízkej pracovnej intenzity	Kraj s najnižšou mierou nízkej pracovnej intenzity
2018	5,2	BB (10,5), KE (9,9)	BA (1,9), TT (2,1)
2017	5,4	BB (10,2), KE (8,8) Prešov	BA (1), Trenčín (2,1)
2016	6,5	BB (12,0)Prešov (10,3)	BA (1,7), Žilina (2,7)
2015	7,1	BB (12,9), Prešov (10,9)	BA (2,2), Trenčín (3,9)

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Gini koeficient

Tabuľka č.9: Gini koeficient za obdobie 2015-2018

Rok	Gini koeficient	Kraj s najvyššou nerovnosťou
2018	20,9	BB, Prešov, KE
2017	23,2	BB, BA
2016	24,3	BA, BB, NR
2015	23,7	BA, NR , BB

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov EU SILC 2015, 2016, 2017, 2018

Gini koeficient je ukazovateľom príjmovej nerovnosti. V roku 2018 bol na hodnote 20,9, pričom najvyššia hodnota Gini koeficienta bola zaznamenaná

v Banskobystrickom kraji (23,6%), naopak najnižšia hodnota bola zaznamenaná v Trenčianskom (16,3%) a v Nitrianskom kraji (18,7%). V roku 2017 bol Gini koeficient na úrovni 23,2%, pričom najvyššie hodnoty boli v Banskobystrickom kraji (24,1%) a v Bratislavskom kraji (23,8%), najnižší bol v Trenčianskom kraji (18,6%). V roku 2016 bola hodnota Gini koeficientu na úrovni 24,3%, najväčšie príjmové rozdiely sa prejavili v Bratislavskom kraji (27,1%) a najnižšie opäť v Trenčianskom kraji (19,3%). V roku 2015 bola hodnota Gini koeficientu 23,7%. Najvyššia nerovnosť sa prejavila v Bratislavskom (25,0%) a v Nitrianskom kraji (25,0%), naopak najnižšia nerovnosť sa prejavila v Trnavskom kraji (20,6%). Z uvedeného vyplýva, že hoci sa od roku 2015 príjmová nerovnosť na základe Gini koeficientu na Slovensku znížila, naďalej pretrvávajú príjmové nerovnosti medzi jednotlivými kraji.

ZÁVER

Aby zamestnanosť mohla plniť skutočnú úlohu pri vymaňovaní ľudí z chudoby, musí mať dobrú kvalitu. K dosiahnutiu trvalo udržateľného rozvoja, a najmä k odstráneniu chudoby, môžu prispieť iba dôstojné pracovné miesta, ktoré pracovníkom poskytujú primeraný zárobok, dostatočný (ale nie nadmerný) pracovný čas, pokrytie sociálnou ochranou, istotu zamestnania a bezpečné pracovné prostredie. Na zabezpečenie pozitívnej povahy prepojenia medzi zamestnanosťou a znižovaním chudoby sú potrebné spoľahlivé a účinné politiky trhu práce. Pri riešení chudoby pracujúcich je preto žiaduce kombinovať dva prístupy. Prvý prístup je zameraný na opatrenia trhu práce (politika minimálnej mzdy, štandardné zamestnanecké vzťahy, sociálny dialóg, vzdelávanie...) a druhý prístup je zameraný na rodinnú politiku a sociálne transfery.

Výsledky analýzy potvrdili pretrvávajúce rozdiely medzi jednotlivými kraji, ohrozenou skupinou sú obyvatelia východného Slovenska. Preto by opatrenia mali smerovať práve na podporu a vyrovnanie príjmových rozdielov. Nerovnomernosť medzi jednotlivými kraji Slovenska môžeme pripísať predovšetkým rozdielnemu ekonomickému rozvoju jednotlivých regiónov. Problémy chudobnejších krajov sa prehlbujú aj v dôsledku nedostatočne rozvinutej infraštruktúry, slabej dopravnej siete, menej sa rozvíjajúceho podnikateľského prostredia a nižšej vzdelanostnej úrovne časti obyvateľstva.

Zlá situácia ľudí na trhu práce môže mať dlhodobý negatívny vplyv na ich životy, ale aj na komunitu ako celok, pretože môže viesť k rôznym sociálnym problémom. Pretrvávanie pracujúcej chudoby slúži ako varovanie, že trh práce úplne nevyužíva svoj potenciál. Samotná existencia pracujúcej chudoby by mala podnietiť tvorcov politik, aby prijali opatrenia na vytvorenie stratégií podporujúcich dôstojnú prácu a kvalitné zamestnanie pre všetkých pracovníkov.

POĎAKOVANIE

Tento článok bol vypracovaný v rámci projektu VEGA (1/0322/18) Pracujúca chudoba

POUŽITÁ LITERATÚRA

ILOSTAT: The working poor or how a job is no guarantee of decent living conditions 2019.

https://ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/--stat/documents/publication/wcms_696387.pdf

NÁMEŠNÝ, L.: CHUDOBA PRACUJÚCICH V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH EURÓPSKEJ ÚNIE S DÔRAZOM NA SLOVENSKO

<http://www.humannageografia.sk/projekt1/download/Namesny.pdf>

PEŇA-CASAS, R., LATTA, M., 2004: Working poor in the European Union. Office for Official Publications of the European Communities. Luxembourg, 2004,

ROCHOVSKÁ, A., NÁMEŠNÝ, L.: 2011. Chudoba a pracujúci chudobní na Slovensku – analýza údajov EU SILC. Geographia cassoviensis V. 2/2011 s. 103-117

SIROVÁTKA, T., MAREŠ, P. 2006. Chudoba, deprive, sociální vyloučení: nezaměstnaní a pracující chudí. In Sociologický časopis/Czech Sociological Review. roč. 42, 2006, č. 4, s. 627-655, ISSN 0038-0288

ŠIPIKÁLOVÁ, S.: 2012. Chudobní pracující v EÚ a ich základné charakteristiky. GRANT journal, 2012. ISSN 1805-0638 (online) s.102-106

<https://www.grantjournal.com/issue/0401/PDF/0401sipikalova.pdf>

ŠÚ SR: EU SILC 2015 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

ŠÚ SR: EU SILC 2016 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

ŠÚ SR: EU SILC 2017 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

ŠÚ SR: EU SILC 2018 Indikátory chudoby a sociálneho vylúčenia

ŠÚ SR: EU SILC 2015 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR

ŠÚ SR: EU SILC 2016 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR

ŠÚ SR: EU SILC 2017 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR

ŠÚ SR: EU SILC 2018 Zisťovanie o príjmoch a životných podmienkach domácností v SR